

กรณีโรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรุด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การรวมตัว ในช่วงหลังของปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลมีนโยบายให้มีผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ (IPP) จากการลงทุนของเอกชน และขายไฟฟ้าให้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และเป็นหนึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของไทย โดยพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่จะมีโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน 2 โรง คือ โรงไฟฟ้าบ้านหินกรุด อ.บางสะพาน ของบริษัท ยูเนียน เพาเวอร์ ดีเวลลอปเม้นท์ และโรงไฟฟ้าบ่อนอก อ.เมือง ของบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจนเนอเรชั่น จำกัด ชาวบ้านทั้งสองพื้นที่ได้จัดตั้งองค์กรในระดับพื้นที่ คือ (1) กลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก (2) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหินกรุด เห็นว่า (1) การใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงจะกระทบสภาพแวดล้อม (2) การผลิตไฟฟ้าเพื่อรองรับเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมไม่ใช่ธุรกิจของชุมชน (3) ไม่มีส่วนร่วม (4) ไม่มีความโปร่งใส (5) การศึกษาอีไอเอไม่ครอบคลุม ประเด็น + ข้อมูลเท็จ

คู่กรณี

1. บริษัท ยูเนียน เพาเวอร์ ดีเวลลอปเม้นท์
2. บริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจนเนอเรชั่น จำกัด

ปีที่เกิดเหตุการณ์ พ.ศ. 2541

ประเด็นเคลื่อนไหว

1. ผลกระทบจากเชื้อเพลิงพลังงานถ่านหินที่เกิดขึ้นกับชุมชน
2. ไม่เชื่อมั่นต่อการศึกษาอีไอเอ
3. ไม่เชื่อมั่นต่อกลไกรัฐในการจัดการ - ประชาพิจารณ์
4. หวั่นเกรงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อสิ่งแวดล้อม อาชีพและสุขภาพ
5. ความขัดแย้งเรื่องการจัดซื้อที่ดิน และที่ดินทับซ้อนลำกลาง/ทางเดินสาธารณะเดิม บริเวณโคกตาหอม ตำบลธงชัย
6. การรื้อถอนที่ดินสาธารณะ
7. พลังงานไฟฟ้าสำรอง มีมากพอไม่จำเป็นต้องสร้างโรงไฟฟ้า และควรใช้พลังงานทดแทน

ปฏิบัติการ

1. ประชาชนในพื้นที่ได้รวมตัวกันชุมนุมคัดค้านโครงการและปิดกั้นการจราจรบนถนนเพชรเกษม ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของทางราชการและประชาชน (9 - 10 ธันวาคม พ.ศ. 2541)
2. เพื่อแก้ไขความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนที่เกิดจากโครงการดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือร่วมกันจัดประชาพิจารณ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสชาติ โปธิวิหค) เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดประชาพิจารณ์ (15 ธันวาคม พ.ศ. 2541)
3. เขียนป้ายโฆษณาในพื้นที่ (มีสร้าง ภูเขา)/ให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อต่างๆ /เขียนบทความลงสื่อหนังสือและเว็บไซต์/ตั้งกระทู้ให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด
4. ชาวบ้านตำบลบ่อนอกรวมกลุ่มกันคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรุด ซึ่งจากการปฏิบัติดังกล่าว ทำให้เจ้าหน้าที่ของ บ.กัลฟ์ เพาเวอร์ จำกัด ได้รับบาดเจ็บ เป็นเหตุให้ชาวบ้าน 5 คน ถูกเจ้าหน้าที่คนดังกล่าว

เป็นโจทย์ยื่นฟ้องต่อศาลอาญา ซึ่งประกอบด้วย นายเจริญ วัตอักษร จำเลยที่ 1 (เสียชีวิตและศาลสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความแล้ว), นายวิไลย หรือ ลัย สัตย์ชื่อ จำเลยที่ 2 ในความผิดทำร้ายร่างกาย และ นางลัดดา สิงห์เล็ก จำเลยที่ 3, นางกรณ์อุมา หรือ กระรอก พงษ์น้อย จำเลยที่ 4 และนายชัยยศ แก่นทอง เป็นจำเลยที่ 5 ในความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังร่วมกันทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพ และทำร้ายร่างกาย (13 ตุลาคม พ.ศ. 2544)

5. คณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วม วุฒิสภา ได้ออกมาแถลงสรุปผลการศึกษาคณะกรณีสัญญาความขัดแย้งจากโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด - บ่อนอก โดยชี้ให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมของโครงการ (3 มกราคม พ.ศ. 2545)

6. ชาวบ้านกลุ่มอนุรักษ์ฯ ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (24 มกราคม พ.ศ. 2545)

7. นางจินตนา แก้วขาว ประธานกลุ่มอนุรักษ์ฯ กล่าวว่าที่ผ่านมาชาวบ้านเรียกร้องให้มีการเปิดสัญญาต่อสาธารณชนมาโดยตลอด กรณีที่รัฐจะเปิดสัญญาโรงไฟฟ้าต้องเปิดทั้งหมด และต้องดูว่าใครเป็นคนเปิด ใครเป็นคนพิจารณา (14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545)

8. ชาวบ้านจากกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด กลุ่มเยาวชนรักษ์บ้านกรูด ได้เข้ายึดที่สาธารณะ (24 เมษายน พ.ศ. 2545)

9. รัฐบาลได้ตัดสินใจเดินหน้าโครงการโรงแยกก๊าซและท่อก๊าซไทย - มาเลเซียต่อไป และตัดสินใจให้มีการเลื่อนโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูดออกไปอีก 2 ปี (10 พฤษภาคม พ.ศ. 2545)

10. สำนักนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีการทำสัญญาและการบริหารสัญญาในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรูด ในประเด็นต่างๆ เนื่องจากพบความไม่โปร่งใส โดยมีคณะกรรมการจำนวน 11 คน (3 มิถุนายน พ.ศ. 2545)

11. บริษัท ยูเนียนเพาเวอร์เนอรัเรชั่น จำกัด ผู้ดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด เปิดเผยว่า ได้หารือกับ กฟผ. ถึงความเป็นไปได้ในการชะลอโครงการตามนโยบายของรัฐบาลอย่างเป็นทางการ โดยบริษัทได้เสนอว่าจะเลื่อนการจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบออกไปเป็นเวลาปีครึ่ง จากกำหนดเดิมที่ต้องจ่ายไฟฟ้าในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2548 เนื่องจากเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่น่าเหมาะสมต่อการรองรับได้ทันกับปริมาณสำรองไฟฟ้าที่ทางการประมาณการไว้ (1 กรกฎาคม พ.ศ. 2545)

12. กลุ่มอนุรักษ์ฯ ทำหนังสือถึงประธานคณะกรรมการตรวจสอบสัญญาโรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรูด โดยระบุว่า กรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบฯ ได้ลงพื้นที่ดูสภาพพื้นที่ที่จะก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกและโรงไฟฟ้าหินกรูด เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม โดยไม่ได้มีการนัดหมายประสานงานเพื่อพบกับกลุ่มผู้คัดค้าน ทั้งนี้เพราะหากจะตรวจสอบโรงไฟฟ้า โดยอาศัยการให้ข้อมูลจากโรงไฟฟ้าและหน่วยงานราชการที่สนับสนุนโครงการแต่เพียงด้านเดียวนั้น คงยากแก่การตรวจสอบได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่ดินสาธารณะในโรงไฟฟ้าหินกรูด เป็นประเด็นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การยกเลิกโครงการโดยที่ กฟผ. ไม่ต้องเสียค่าปรับและทางกลุ่มขอให้มีการบันทึกไว้ด้วยว่าถนัดสาธารณะที่เจ้าหน้าที่โรงไฟฟ้าหินกรูดและผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้นำคณะกรรมการตรวจสอบฯ เข้าไปดูถนัดสาธารณะปลอม ซึ่งเป็นถนนที่โรงไฟฟ้าหินกรูดได้สร้างขึ้น ในเขตที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของโรงไฟฟ้าหินกรูดเอง (11 กรกฎาคม พ.ศ. 2545)

13. ตัวแทนชาวบ้านบ่อนอก - บ้านกรูด เกือบ 1,000 คน ได้เดินทางมารวมตัวกันที่ลาน พระบรมรูปทรงม้า และเดินมายังทำเนียบรัฐบาล โดยตัวแทนได้กล่าวปราศรัยว่านายกฯ เคยรับปากกับชาวบ้าน ในพื้นที่ว่าจะดูแลวิถีชีวิตชุมชน แต่ขณะนี้กลับมีพฤติกรรมที่จะส่อไปในทางที่ว่าดูแลวิถีชีวิตของนายทุนมากกว่า ดังนั้นการเดินทางมาครั้งนี้ไม่ต้องการที่จะยื่นหนังสือถึงรัฐบาลอีกแล้ว เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมาเรารบอกให้ยกเลิกโครงการทั้งสองแห่งแต่ไม่เป็นผล วันนี้จึงมายื่นหนังสือถึง ป.ป.ช. ขอให้ตรวจสอบนายสิทธิพร รัตโนภาส

กรอบการวิเคราะห์กรณีการเคลื่อนไหวทางสังคม/ขบวนการสิ่งแวดล้อม ตามทฤษฎีว่าด้วย Four Stage of Movements ของ Blumer

รองผู้ว่าฯ กฟผ. กรณีบริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด ที่เป็นบริษัทลูกของ กฟผ. ไปถือหุ้นในบริษัทกัลฟ์พาวเวอร์ เจนเนอเรชั่น จำกัด ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดยไม่ผ่านบอร์ด กฟผ. (31 กรกฎาคม พ.ศ. 2545)

ผลลัพธ์

1. ยกเลิกการก่อสร้างในพื้นที่
2. แคนนำถูกยิงเสียชีวิต (เจริญ วัตอักษร)
3. แคนนำถูกศาลสั่งจำคุก (นางจินตนา แก้วขาว/ได้รับการปล่อยตัวในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2554)

แหล่งอ้างอิง

thaingo.org/tcijthai.com (ข้อมูล ณ วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2554)

การจัดตั้งลำดับขั้นตอนของ four stage of social movements

